

*Ярошук Інна Володимирівна,
кандидат історичних наук, доцент,
кафедра політичних наук, КНУБА*

МОДЕЛЮВАННЯ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ОБ'ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА

В розвитку економіки сфера будівництва є однією з провідних та найважливіших видів діяльності в Україні. Це пов'язано з тим, що будівельна галузь створює велику кількість робочих місць і використовує продукцію всіх галузей господарства. Аналіз досліджень і публікацій свідчить про те, що вагомий науково - практичний внесок у вирішення окремих проблемних питань діяльності та розвитку підприємств будівельної сфери зробили такі науковці: Л.О. Богінська, В.Ю. Божанова, С.В. Глухова, І.В. Гужавіна, М.М. Климчук, Л.Г. Ліпич, К.А. Мамонов, С.Є. Масюк, Т.П. Норкіна, Ю.В. Пинда, Б.Г. Сенів, З.О. Скарбун, Г.Л. Ступнікер, М.С. Татар, І.О. Цимбалюк, М.В. Чорна, І.В. Чорнуха, О.В. Якименко, Л.А. Янковська, В.В. Юрчишин та ін. [8, с.125].

Варто зазначити, що на рівень розвитку підприємств будівельної сфери в Україні також впливають процеси фінансування виробничої бази будівництва, рівень якості кадрового потенціалу, рівень поставок будівельної техніки, матеріалів та конструкцій [6, с. 86].

Розвинуті країни вимірюють ефективність не тільки вартістю, а і якістю об'єктів, енергетичними витратами та впливом на навколишнє середовище. Тому ЄС ставить за мету до 2050 року знизити енергоспоживання в будівництві на 30%, а обсяг викидів – на 80%. Щоб реалізувати ці плани, для оцінки життєвого циклу придумали систему інформаційного моделювання будівель – ІМБ. Вона передбачає збирання всієї інформації про майбутній об'єкт і надання доступу до неї всім спеціалістам, які з ним працюватимуть. В такій моделі всі рішення приймають з точки зору користі для майбутнього власника.

Інформаційне моделювання будівель з 2016 року використовується в усіх проектах з державною участю в Великобританії, Нідерландах, Данії, Фінляндії та Норвегії. Європарламент стимулює встановлення таких правил і для інших членів ЄС. Зростають темпи впровадження ІМБ в

Північній Америці та Південно-Східній Азії, Китаї. Навіть у Білорусі реалізували Галузеву програму з розробки та впровадження інформаційних технологій комплексної автоматизації проектування і підтримки життєвого циклу будівлі [7, с. 116]. Органи державного регулювання в галузі будівництва мають бути не просто переатестовані, їх необхідно реформувати на нових засадах, які б регулювали процес будівництва від інвестування до експлуатації та ставили б за мету максимальну ефективність як конкретних об'єктів будівництва, так і капітальних інвестицій загалом. Для цього необхідно змінити порядок розробки проектної документації. Він має бути орієнтований на моделювання всього життєвого циклу об'єкта та його оцінку. Україна має відмовитися від радянських стандартів, які сприяють корупції та шкодять ефективності будівництва, та сприйняти систему розвинених країн.

Одним із пріоритетних способів організації бізнесу підприємствами сфери будівництва в Україні є спільне підприємство на основі об'єднання зусиль з закордонними (при можливості) і місцевими інвесторами з метою створення спільного комерційного підприємства [1, с. 221].

Інноваційний розвиток будівельних підприємств передбачає:

- 1) організацію ефективних та результативних форм взаємодії бізнесу, держави і науки;
- 2) формування, використання і розвиток системи заходів, які збільшують різноманітність в інноваційній політиці;
- 3) створення відповідних комунікаційних зв'язків, які виступають суб'єктами процесу розвитку [4, с. 60].

Інноваційний розвиток будівельних підприємств виступає умовою формування інноваційної політики, яка базується на таких аспектах: підвищення рівня ефективності процесу прийняття управлінських рішень, покращення процесу управління документообігом і діловодством, підвищення рівня підготовки до виробничого процесу.

Ключовими напрямками інноваційної політики підприємств будівельної сфери в Україні є:

- 1) формування та ефективне впровадження заходів щодо активізації вищих навчальних закладів (ВНЗ), що спеціалізуються на розробленні інноваційної продукції будівельної сфери;

2) дослідження основних засад діяльності та проблем інноваційного розвитку підприємств будівельної сфери;

3) мотивування і стимулювання працівників до процесу формування та реалізації інноваційних програм та проектів;

4) наближення принципів інноваційного розвитку вітчизняних підприємств будівельної сфери до європейських та міжнародних принципів інноваційного розвитку;

5) формування та підтримка функціонування бази даних щодо науково-дослідних розробок тощо [11, с. 84–85].

Високий рівень забезпеченості будівельного підприємства власними економічними ресурсами дає усі підстави для реалізації інноваційної стратегії, при цьому не залучаючи кошти із зовнішніх джерел.

Основними проблемами, які гальмують інноваційну активність будівельних підприємств, є: недостатня кількість власних ресурсів, низький рівень державної підтримки інноваційних процесів, недосконале нормативно-правове забезпечення інноваційних процесів, значний період окупності інновацій, високий рівень ризикованості впровадження інновацій [10, с. 319]. Значними проблемами будівельної діяльності також є, зокрема, неузгодженість окремих положень нормативно-правових актів, недостатня визначеність загальнодержавної стратегії, відсутність єдиної злагодженої та ефективної системи. Під правовим регулюванням розуміється сукупність різноманітних форм і засобів юридичного впливу держави на поведінку учасників суспільних відносин, що здійснюється з метою підкорення цієї поведінки встановленому в суспільстві правопорядку. За його допомогою досягаються встановлення й організація процесу реалізації прав та юридичних обов'язків різними суб'єктами суспільних відносин. Універсальним інструментом формування нормативно-правового середовища є арсенал його законодавчої техніки, за допомогою якого і конструюються ті засоби та механізми, що мають бути адекватними завданням і масштабу господарсько-правового регулювання. За рахунок кваліфікованого комбінування таких засобів та механізмів формуються відповідні правові режими господарювання, що набувають галузевої, територіальної або якісно-предметної локалізації в загальній сфері правового господарського порядку. У свою чергу, за рахунок застосування різних специфічних комбінацій засобів та механізмів господарсько-правового регулювання і відбувається процес

подальшої предметної спеціалізації в господарському законодавстві. Забезпечення врахування публічних інтересів (суспільства в цілому, держави, територіальних громад, економічної конкуренції) та типових приватних інтересів учасників цих відносин (якщо ці інтереси є законними) здійснюється державою як організатором господарського життя в країні. Держава при цьому використовує різні форми і засоби. Як і в інших сферах економіки держава використовує такі форми управління у сфері капітального будівництва: нормативне регулювання; планування (насамперед щодо: 1) діяльності суб'єктів господарських відносин, які функціонують за державною формою власності або контролюються державою в особі уповноважених органів, та/або 2) фінансування інвестиційних проектів будівництва за рахунок державних коштів, кредитів, отриманих під гарантію Уряду України); управління поточними справами у сфері капітального будівництва (ліцензування; надання дозволів, пов'язаних з будівництвом об'єктів; забезпечення державної експертизи інвестиційних проектів будівництва та ін.); контроль за дотриманням учасниками інвестиційної діяльності встановлених державою вимог у сфері капітального будівництва [6, с. 219]. З точки зору системного підходу, правове регулювання будівництва варто розглядати як комплекс заходів державних органів законодавчого, виконавчого і контрольного характеру, спрямованих на стабілізацію та адаптацію чинної економічної системи до мінливих умов розвитку країни. Таке його розуміння дає можливість розкрити зміст державного регулювання галузі з позиції системного підходу до організаційно-господарських повноважень, що включає такі положення: формулювання цілей та завдань розвитку будівельного комплексу; визначення об'єктів регулювання; організація організаційно-господарської системи; виділення суб'єктів організаційно-господарських повноважень і формування їх структури; розмежування функцій і вибір необхідних методів регулювання; оцінювання результатів правового регулювання. Вирішення значних проблем підприємств будівельного комплексу, поставлених сучасним етапом економічного розвитку країни, вимагає від кожного регіону обґрунтованого вибору найбільш доцільних і перспективних напрямів наукових досліджень та створення умов для широкого практичного використання їх результатів. Будівельні правовідносини, можна характеризувати як врегульовані правом господарські відносини з

організації, управління та безпосереднього здійснення капітального будівництва. Ці правовідносини є комплексними, що зумовлено складністю господарської діяльності в галузі капітального будівництва. Комплексність будівельних правовідносин полягає в тому, що вони включають: підрядні відносини щодо здійснення і виробництва вишукувальних і проектних робіт; відносини щодо будівельних підрядів; відносини щодо будівельних поставок; відносини щодо надання послуг, пов'язаних із капітальним будівництвом. Комплексність правовідносин з капітального будівництва передбачає наявність у них основної діяльності, що регулюється правом. Це проектна та будівельна діяльність (проектні та будівельні підряди). Матеріальний зміст цих правовідносин полягає у виконанні і здачі організацією-підрядником замовленої роботи, а також прийнятті та оплаті її замовником [2, с. 534]. Серед учасників інвестиційної діяльності інвестор ризикує не лише тому, що ініціює й фінансує цю діяльність, а й з огляду на те, що в нього не існує реальних можливостей ефективно контролювати якість будівельних робіт і їх належне виконання [9, с. 15].

Сьогодні існує гостра необхідність вжиття дієвих заходів для забезпечення неухильного виконання загальнообов'язкових приписів, які діють у будівельній галузі. Так як, відбувається стихійна забудова населених пунктів без урахування їх історичних та географічних особливостей. Спостерігається загрозлива тенденція зростання кількості правопорушень у сфері будівельної діяльності, що пояснюється багатьма факторами, насамперед, відсутністю належного контролю, бездіяльністю органів державної влади при порушенні вимог будівельного законодавства.

Список використаних джерел

1. Божанова В.Ю. Методичні підходи до формування антикризової стратегії розвитку будівельних підприємств в сучасних умовах / В.Ю. Божанова, Г.Л. Ступнікер, С.Є. Масюк // Економічний простір. — 2013. — № 78. — С. 214–223
2. Вінник О. М. Господарське право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — 2-ге вид., змін. та допов. / О. М. Вінник. — К. : Правова єдність, 2009. — 766 с.

3. Засоби та механізми господарсько-правового регулювання: кол. монографія / за наук. ред. Д. В. Задихайла. – Х. : Юрайт, 2013. – 416 с.

4. Ліпич Л.Г. Формування стратегії розвитку будівельного підприємства в умовах інвестиційної конкуренції: [монографія] / Л.Г. Ліпич, І.В. Чорнуха, І.О. Цимбалюк. – Луцьк: Вежа-Друк, 2015. – 212 с.

5. Норкіна Т.П. Удосконалення управління інноваційним розвитком підприємств будівельної галузі / Т.П. Норкіна, З.О. Скарбун // Економіка будівництва і міського господарства. – 2013. – Т. 9, № 1. – С. 55–62. 6.

6. Ступнікер Г.Л. Щодо перспектив розвитку діяльності будівельних підприємств України / Г.Л. Ступнікер // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. – Вип. 1 (01). – С. 86–90.

7. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність України» / ред. О.О. Кармазіна. – Київ: Державна служба статистики України, 2016. – 257 с

8. Павловські Г. Щодо проблем розвитку діяльності будівельної сфери в Україні. // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» // № 3 (25), 2 т., 2017

9. Шовкопляс Г. М. Регулювання господарських правовідносин при фінансуванні будівництва житла: монографія / Г. М. Шовкопляс. – Х. : ТОВ «Оберіг», 2011. – 152 с.

10. Якименко О.В. Вплив інноваційного потенціалу на розвиток будівельних підприємств / О.В. Якименко // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2013. – № 4 (81). – С. 316–325.

11. Якименко О.В. Напрями інноваційної політики розвитку підприємств будівельного комплексу України / О.В. Якименко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – № 5 (29). – С. 77–87.